

1 Samenvattend overzicht van de tekst

De tekst is overgenomen uit *Handdruk* en een *wandelbrochure* van de Kapucijnen in Vlaanderen n.a.v. de 800ste verjaardag van de ontmoeting Franciscus van Assisi met de Egyptische sultan Malek al-Kamil.

1 De eeuwige keuze tussen botsende beschavingen en overstijgende vrede (Johan Slaats). Kruisvaarder of minderbroeder?

De ontmoeting tussen Franciscus en de sultan van Egypte is historisch zeker. Er werd meer door bereikt dan door het wapengekletter van de kruisvaarders. Fr. mocht zelfs gemeenschappen oprichten in regio's onder islamitisch bewind. In een tijd waarin men voortdurend spreekt van *botsende beschavingen* een belangrijk gegeven.

Ook al zijn er verschillen met vandaag, toch lijkt het fundamentele patroon van 'hoe elkaar ontmoeten?' hetzelfde: "Zullen mannen van oorlog (die de anderen als de te bestrijden vijand zien) het halen op mannen van vrede (die telkens op zoek gaan naar een overstijgende eenheid die bindt)?"

Ook de Egyptische sultan stond bekend als iemand met grote tolerantie tegenover de christenen uit zijn regio. Evenwel, zijn vredevol voorstel aan de kruisvaarders om een veilige doortocht naar Jeruzalem te verzekeren voor christelijke pelgrims, werd telkens door hen afgewezen. De kruisvaardersretoriek van de 'botsende beschavingen' was dus niet absoluut.

Voor de Sultan was Franciscus heel herkenbaar als een rondtrekkende, ascetische figuur die om spirituele reden een leven van armoede koos en zich aan God wou toewijden. al-Kamil beschouwde hem als een 'fakir' (een arme) én als een soefi (die een hoog mystiek niveau had bereikt). De christelijke Franciscus was dus wel helemaal op z'n plaats in een islamitische context. Toenadering, begrip en vredevol samenleven was dus niet zo uitzonderlijk.

Vandaag zijn er heel wat 'mannen van oorlog' die uit macht, rijkdom en roem geweld in het leven roepen en andere landen, culturen en religies willen vernietigen. Zij doen ons geloven in 'botsende' beschavingen en drijven de vicieuze cirkel van geweld telkens weer aan.

Het is in elke tijd een te maken keuze: kiezen voor 'mannen van geweld' of voor de kracht van de 'overstijgende vrede' waar God borg voor staat. Ook wij dienen ons af te vragen: zijn wij kruisvaarder of minderbroeder?

2 De moed tot dialoog vandaag (Arzu Yentür)

Een mooi getuigenis van iemand met Turkse roots die naast een Antwerps gezin kom te te zitten op een vliegtuig. De Antwerpse man zegt uitdagend: "Zou je niet achteraan aan zitten?" Assertief antwoordt de Turkse man "Dat is inderdaad mijn plaats", maar wijkt niet uit... tot de Antwerpenaar achteraan gaat zitten.

Uiteindelijk in gesprek via de vrouw worden de uiteenlopende culturele en religieuze overtuigingen overstegen en wordt Arzu hun pleegdochter!

Vooroordelen zijn geweken voor authentieke nieuwsgierigheid. Feitelijk is het zo volgens Martin Buber dat we door de andere onszelf kunnen worden. Dialoog is

een manier om doorheen de vernislaag van cultuur en religie de echte mens in de ander te herkennen. Al kan de dialoog ook blijven steken in conflict en crisis met jezelf...

Toch houdt de dialoog de mogelijkheid in om door confrontatie met het 'anders-zijn' van anderen de *eigen identiteit* te ontwikkelen. Het vraagt moed en de bereidheid jezelf bloot te geven wil je een échte dialoog aangaan en oprechte belangstelling aan de dag leggen. Uit empathie kan verbinding groeien en diepgaande dialoog.

2 Methodische suggesties voor de bijeenkomst

Bij het gesprek is het belangrijk voor ogen te houden dat het in deze beurt gaat over '*Samenleven met moslims*'. In september a.s. zal het gaan om een verwant, maar toch enigszins ander thema '*Moeten we bang zijn voor de islam?*'. Je kan de vijf vragen 'ter overweging' rustig bespreken. Misschien met de *laatste* vraag beginnen? Lijkt mij een goed uitgangspunt.

3 Aantal moslims in België en de prognoses naar 2030 toe

Het is goed dat we weten waarover we praten. Zeker ook in september a.s. *Bemerk ook*: het aantal moslims is niet gelijk aan het aantal vreemdelingen, laat staan asielzoekers! Het is belangrijk dit alles goed te onderscheiden.

Bij wijze van voorbeeld: In Kortrijk (zie *Het Nieuwsblad* 26 febr. 2019) waren er **18%** (13 610) van de inwoners van *buitenlandse afkomst* in 2016. De top 5 van vreemde nationaliteiten aldaar in 2017 was: Frankrijk 623; Marokko 572; Nederland 438; Rusland 269; Polen 261. Welnu volgens ondervermelde kaart (zie nr. 1) waren er 4776 moslims op de totale bevolking van 75219 inwoners, d.i. **6,3%**.

1 Ongeveer 7 procent van de Belgische inwoners is moslim. De moslimbevolking is sterk geconcentreerd in de grote steden, en veel minder sterk aanwezig op het platteland.

Wilt u weten hoe groot de moslimbevolking in uw gemeente is? Open de webstek http://www.standaard.be/cnt/dmf20160318_02190027 en klik op de kaart. Zoek uw stad/gemeente op en u ziet het percentage Belgische moslims. (De situatie is die van een paar jaar geleden.)

2 Ewoud Butter: Het aantal moslims wordt in veel Europese landen door de bevolking **zwaar overschat**. Dat bleek eind 2016 uit een peiling van Ipsos Mori. De Nederlandse bevolking bijvoorbeeld denkt dat 19% van de bevolking moslim is, terwijl dat in werkelijkheid nog geen 6% van de bevolking is. De Belgen maken het nog iets bonter. Zij denken dat bijna een kwart (23%) van de bevolking moslim is en verwachten dat dit percentage in 2020 is gestegen naar 31%. Net als in Nederland wordt in België moslimhaat aangewakkerd door soms apocalyptische beelden over 'islamisering'. Het gaat hierbij meestal over angstbeelden en zelden over feiten en cijfers. Op *Republiek Allochtonië* (een webstek die je kan opzoeken) proberen we het debat nuchter te voeren en hechten we belang aan de cijfers, onderzoek, factsheets e.d.

3 **Verwacht: 1.149.000 moslims in België in 2030 %**

Volgens cijfers van PEW Forum, een Amerikaans onderzoekscentrum dat zich buigt over godsdienst en samenleving, neemt het aantal moslims in Europa en in ons land gestaag toe. De organisatie geeft aan dat er in ons land in 2010 638.000 moslims waren in België, ofwel 6% van de totale bevolking. In 2030 zou dat cijfer volgens een voorspelling van het Forum op basis van de huidige groeicijfers oplopen tot 1.149.000, ofwel 10,2% van de bevolking. Dat zou betekenen dat België in Europa tegen 2030 de op één na sterkste stijging in het aantal moslims kent. Het gemiddeld aantal moslims in Europa zou 8% bedragen, volgens PEW Forum. Moslims maakten in 1990 nog 4,1% van de Europese bevolking uit, in 2000 was dat 5,1% en nog eens tien jaar later was dat 6%. Het christendom blijft volgens PEW Forum wel veruit de meest dominante godsdienst in België, met 6,86 miljoen mensen, of wel 64,1% van de bevolking.

	1/01/2011	1/01/2013	1/01/2015	1/01/2016
	% moslims	% moslims	% moslims	% moslims
België	6,3%	6,5%	7,0%	7,2%
Vlaams Gewest	4,5%	4,7%	5,1%	5,4%
Brussels Gewest	22,4%	22,6%	23,6%	24,2%
Waals Gewest	4,4%	4,5%	4,9%	5,1%
Antwerpen	6,6%	6,9%	7,5%	7,8%
Vlaams-Brabant	3,1%	3,3%	3,7%	3,9%
West-Vlaanderen	1,6%	1,8%	2,1%	2,3%
Oost-Vlaanderen	4,4%	4,5%	5,0%	5,2%
Limburg	6,0%	5,9%	6,3%	6,6%
Brussels Gewest	22,4%	22,6%	23,6%	24,2%
Waals-Brabant	2,3%	2,3%	2,6%	2,7%
Henegouwen	5,0%	5,2%	5,7%	5,8%
Luik	6,2%	6,3%	6,8%	7,2%
Luxemburg	1,5%	1,5%	1,8%	1,9%
Namen	1,7%	1,7%	1,9%	2,0%

4 Jean-Paul Vermassen over Franciscus en de sultan

We schrijven 13de eeuw. 't is kruistochtentijd, 't is jihad.
"Waarheid is met ons, tegen onwaarheid strijden wij,
wij zijn verdraagzaam, het zijn de anderen die gevaarlijk zijn."

Franciscus had een ander inzicht ontvangen:

"Ge kent de volle waarheid niet.

Niemand 'bezit' de waarheid."

Hij koos een andere weg:

de waarheid niet zelf bezetten,

de waarheid in de ander opdelven.

Zijn tocht naar de moslims in Egypte was geen kruistocht.

Zijn tocht naar de sultan van Egypte was een poging tot toenadering.
“Wees gerust, ik kom ongewapend.
Wees gerust, ik leer mijn broeders:
ga zelfs geen woordenstrijd aan.”

Achting had hij voor hun groot geloof.
Achting had hij voor hun waarden.
En hij, hij bleef rustig spreken over Jezus en zijn evangelie.

Franciscus en de sultan,
het was een afwijzing van ‘de godsdienstoorlog’,
een eerste overbrugging van verschil.

Zijn inspiratie is weer actueel:
er hoeft geen clash te zijn tussen het Westen en de islam,
godsdiensten zijn geen hoge muren rond onveranderlijke
en tegengestelde essenties.

We kunnen gerust samen op pelgrimstocht
naar het goddelijke Mysterie groter dan onze eigen waarheid,
naar de Bron die wil verenigen.
Laten we samen werk maken van de echte strijd:
de strijd om vrijheid van geld en kapitaal,
van eigen erkenning en eer alleen.

De weg tussen Franciscus en de sultan
heet de weg van ‘pace en salaam’,
de weg van gerechtigheid.

5 Jan Leyers, Allah in Europa – citaat uit de lezing (zie punt 6)

“De vraag is dus niet langer of de islam en Europa verenigbaar zijn, maar wel hoe zo’n vereniging er zal uitzien. Of er zoiets groeit als een Europese versie van de islam, en of dat ook is wat moslims zelf willen.

Benieuwd naar de antwoorden begon ik in 2016 aan *Allah in Europa*. Drie maanden lang doorkruiste ik het oude continent. Om te praten met traditionele gelovigen en nieuwe bekeerlingen, met orthodoxe en liberale moslims, met islamleraars en imams.

Ik merkte al gauw dat de waaier aan ideeën en overtuigingen binnen de Europese moslimgemeenschap veel breder is dan die in de islamitische wereld. Aan beide kanten van het spectrum – de liberale en de dogmatische – hoorde ik Europese moslims meer gedurfde en meer uitgesproken standpunten vertolken dan hun geloofsgenoten aan de overkant van de Middellandse Zee.

De meest conservatieve en rigide denkbeelden kwamen overigens niet uit de mond van obscure importimams, maar uit die van in Europa opgegroeide en

hoogopgeleide moslims. In het noord-Engelse stadje Dewsbury ontmoette ik de zestigjarige Mohammed Pandor, een van afkomst Indiase ingenieur die zijn hele leven voor de Britse overheid werkte en als woordvoerder optreedt voor de plaatselijke streng-conservatieve Deobandi-gemeenschap. Pandor legde me in alle sereniteit uit waarom een vrouw in het openbaar haar gezicht moet bedekken en waarom een afvallige moslim de doodstraf verdient.

De woordvoerder van de Nederlandse afdeling van Hizb-ut-Tahrir, een internationaal vertakte islamitische partij, bleek een ICT'er met een mooie baan. Hij verzekerde me dat Gods regels boven alles verheven zijn en dat een door mensen bedacht politiek systeem – de parlementaire democratie bijvoorbeeld – per definitie niet deugt.

Zulke ontmoetingen gaven mijn vooruitgangsoptimisme een flinke deuk. Ze deden me ook twifelen aan de gangbare overtuiging dat obscurantistische opvattingen voortspruiten uit een gebrek aan kennis en dat degelijk onderwijs die ideeën vanzelf doet vervluchtigen.”

6 Zeligverklaring Algerijnse martelaren – Tertio 28 nov. 2018

Sylvie Walraevens schreef n.a.v. de zeligverklaring van 19 Algerijnse martelaren (o.m. de monniken van Tibhirine) het 'standpunt' in Tertio. Daaruit een citaat. Het volledig artikel werd als bijlage 3 op de webstek van Adem_tocht opgenomen.

In den vreemde

De religieuze openheid van de vermoorde geestelijken was geen naïeve vredesboodschap, noch een theologische poging tot verzoening. Ze toonden dat het samenleven van christenen en moslims mogelijk is in zijn meest eenvoudige vorm: aanwezig zijn, samen werken, elkaar verzorgen, praktische zorgen delen, elkaar gelukwensen bij religieuze feesten. Door boven het institutionele uit te stijgen, ontdekten ze bovendien waarheid in elkaars heilige boeken en de bevrijdende kracht van gezamenlijk gebed. Moeilijk, zinloos, zegt u? Is het niet eenvoudiger als iedereen in zijn hoek van de wereld blijft en de ander “met rust laat”? Neen, en wel hierom: de aanwezigheid van de vermoorde geestelijken in de moslimwereld was van belang omdat alleen ontmoeting, elkaar leren kennen en waarderen, tot vrede kan leiden. Afstand scheidt onwetendheid en vooroordelen. Ook het zopas verschenen Rapport over de vrijheid van godsdienst in de wereld 2018 van Kerk in Nood komt tot de slotsom dat agressief ultranationalisme – het blind terugplooiën op de eigen waarheid – gevoed wordt door religieus analfabetisme en zo bron is van religieuze haat wereldwijd. Daarom is de moslimaanwezigheid hier waardevol, een kans tot ontmoeting. De moslims die hier neerstreken, legden de omgekeerde weg af van de paters en de broeders in Algerije.

7 Te lezen/bekijken door geïnteresseerden:

- <https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/artikel/2019-ontdek-alles-over-het-jaar-van-franciscus-en-de-sultan>
- <https://religie.wursten.be/franciscus-en-de-sultan-de-feiten/>

- Jan Leyers, *Allah in Europa. Het reisverslag van een ongelovige*, werd bekroond met de E. Du Perronprijs. De lezing die Jan Leyers daarbij gaf over de Europese moslims vind je in De Standaard, 16 april 2019, p. L12-L.14. Lezenswaard! Je vindt dit artikel **als bijlage 2** op de webstek van Ademtocht.

6 Suggesties voor een gebedsmoment

Breng mee: Z.J. nr. 733 – muziek op DDW 1 (nr. 26) of DDW 19 (nr. 12).

1 **Lied**: Wij zijn de druppels van één stroom (Z.J. nr. 733) – de 3 strofen

2. Een tekst uit *Nostra Aetate, Over de houding van de Kerk tegenover de niet-christelijke godsdiensten*, Tweede Vaticaans Concilie, 28 okt. 1965.

Een duidelijke aansporing om de vijandelijke houding tussen christenen en islam achter ons te laten en in een constructieve geest ons toe te leggen op dialoog en op een gezamenlijke inzet voor de medemensen.

De Islam

De Kerk beschouwt ook met hoogachting de moslims, die de éne, levende en uit zichzelf bestaande, barmhartige en almachtige God aanbidden, de Schepper van hemel en aarde, die gesproken heeft tot de mensen. Zij trachten zich met heel hun hart ook aan zijn verborgen raadsbesluiten te onderwerpen, zoals Abraham, op wie het islamitisch geloof zich zo graag beroept, zich aan God onderwierp. Hoewel zij Jezus niet als God erkennen, vereren zij Hem toch als profeet, en zij eren zijn maagdelijke Moeder Maria, die zij soms zelfs met godsvrucht aanroepen. Bovendien verwachten zij de dag van het oordeel, waarop God de mensen zal doen verrijzen en hun zal vergelden naar werken. Daarom staat een hoogstaand zedelijk leven bij hen zeer in achting en vereren zij God, vooral door gebed, aalmoezen en vasten.

Mogen ook in de loop der eeuwen tussen Christenen en moslims veel onenigheid en vijandschap zijn voorgekomen, de heilige Synode spoort thans allen aan het verleden te vergeten, zich ernstig toe te leggen op wederzijds begrip, en gemeenschappelijk de sociale rechtvaardigheid, de zedelijke waarden, de vrede en de vrijheid te verdedigen en te bevorderen in het belang van alle mensen.

3 Gebed (ev. samen te bidden)

Als druppels van één stroom, als takken van één boom
worden wij bewogen door eenzelfde Geest van God.

Wij ademen dezelfde lucht en zijn aan elkaar gegeven in déze wereld
met zijn spanningen en zijn problemen,
met zijn vreugden en zijn samenhangigheid.

Wij bidden U: beziel ons met Uw Geest van verbinding en dialoog
die werkzaam was in Franciscus en in de Sultan van Egypte.

Maak ons mensen van vrede. Amen.

Aan- en opmerkingen graag aan guido.debonnet@skynet.be